

فهرست مطالب

۱۲	..... سپاس و تشکر
۱۳	..... پیشگفتار
۱۵	..... مقدمه
۱۷	..... بخش اول: مبانی نظری و قواعد کلی تعهد به نفع شخص ثالث
۱۷	..... فصل اول: قواعد کلی تعهد به نفع شخص ثالث
۱۷	..... گفتار اول: .....
۱۷	..... سابقه تاریخی تعهد به نفع ثالث در فقه و حقوق فرانسه و سوئیس و آلمان
۱۸	..... مبحث اول: سابقه تعهد به نفع شخص ثالث در فقه
۲۰	..... الف- چگونگی تاثیر اراده ثالث در فقه
۲۱	..... ب- انواع تعهد به نفع ثالث در فقه
۲۲	..... ج- استقراء لزوم قبول شخص ثالث در فقه
۲۳	..... ۱- ضمان مال تادیه شده به ثالث
۲۵	..... ۲- تعارض اسباب تملک در فقه با عدم لزوم قبول ثالث
۲۵	..... ۳- تعهد به نفع جنین
۲۶	..... مبحث دوم: سابقه تعهد به نفع ثالث در حقوق فرانسه، سوئیس و آلمان
۲۶	..... الف- سابقه تعهد به نفع ثالث در حقوق فرانسه
۲۸	..... ب- سابقه تعهد به نفع ثالث در حقوق سوئیس
۲۸	..... ۱- نحوه اجرای تعهد به نفع ثالث در حقوق سوئیس
۲۹	..... ۲- عدم امکان فسخ شرط تعهد به نفع ثالث در حقوق سوئیس
۲۹	..... ج- سابقه تعهد به نفع ثالث در حقوق آلمان
۳۰	..... ۱- ایجاد مستقیم تعهد به نفع ثالث در حقوق آلمان
۳۰	..... ۲- حق ثالث در مقام تردید
۳۰	..... ۳- تعهد به نفع ثالث جنین در حقوق آلمان
۳۱	..... ۴- امکان تغییر ذی نفع ثالث در حقوق آلمان
۳۱	..... ۵- رد حق از ثالث به مشروط علیه
۳۱	..... ۶- وحدت موقعیت حقوقی طرفین قرارداد و شخص ثالث
۳۲	..... ۷- مطالبه حق ثالث از جانب طرف دیگر قرارداد
۳۲	..... گفتار دوم: تعاریف، تقسیم بندی انواع تعهد به نفع ثالث و اهلیت ثالث

مبحث اول: تعاریف.....	۳۲
الف- تعریف شخص ثالث.....	۳۲
ب- تعریف تعهد به نفع ثالث.....	۳۳
مبحث دوم: انواع تعهد به نفع ثالث.....	۳۵
الف - تعهد به نفع ثالث بطور مثبت یا منفی	۳۶
۱- تعهد بطور مثبت.....	۳۶
۲- تعهد بطور منفی.....	۳۶
ب- تعهد به نفع ثالث بصورت تعهد اصلی یا فرعی	۳۶
۱- تعهد به نفع ثالث به صورت تعهد اصلی	۳۷
۲- تعهد به نفع ثالث به صورت تعهد فرعی	۳۷
ج- تعهد به نفع ثالث بطور معوض یا غیر معوض	۳۷
۱- تعهد بطور معوض	۳۷
۲- تعهد بطور غیر معوض	۳۸
د- تعهد به نفع ثالث با موافقت قبلی یا بدون موافقت قبلی ثالث	۳۸
۱- تعهد به نفع ثالث با موافقت قبلی	۳۸
۲- تعهد به نفع ثالث بدون موافقت قبلی.....	۳۸
ه- تفاوت تعهد به نفع ثالث با نفع یا ضرر غیر مستقیم ثالث	۳۹
مبحث سوم: شرایط شخص ثالث	۴۰
الف- اهلیت ثالث	۴۱
ب- معدوم به تبع موجود.....	۴۲
ج- معلوم و معین بودن ذی نفع.....	۴۳
د- میزان تاثیر شخصیت ثالث	۴۴
ه - ادعای اشتباه در شخصیت ثالث از جانب متعهد	۴۴
فصل دوم: مبانی نظری تعهد به نفع شخص ثالث	۴۵
گفتار اول: تحلیل (شکلی) قسمت اخیر ماده ۱۹۶ قانون مدنی	۴۵
مبحث اول: رابطه قسمت اخیر ماده ۱۹۶ با دو اصل حقوقی حاکمیت اراده و اثر نسبی قراردادها	۴۶
الف- رابطه تعهد به نفع ثالث با اصل حاکمیت اراده	۴۶
ب- رابطه تعهد به نفع ثالث با اصل اثر نسبی قراردادها	۴۷
ج- قلمرو قسمت اخیر ماده ۱۹۶ قانون مدنی.....	۴۸
مبحث دوم: مطالعه تطبیقی.....	۴۹
الف- مقایسه ذیل ماده ۱۹۶ قانون مدنی با ماده ۱۱۲۱ قانون مدنی فرانسه.....	۴۹
ب- مبانی تفاوت ماده ۱۱۲۱ قانون مدنی فرانسه و ماده ۱۹۶ قانون مدنی ایران.....	۵۰

فهرست مطالب □ ۷

- گفتار دوم: ماهیت حقوقی تعهد به نفع ثالث ۵۲
- مبحث اول: نظریه شیخ انصاری ۵۲
- الف - جعل خیار برای ثالث از نظر شیخ ۵۳
- ب- جعل ملک برای ثالث از نظر شیخ ۵۴
- مبحث دوم: تحلیل نظریه های حقوقی تعهد به نفع شخص ثالث ۵۴
- الف- نظریه پیشنهاد ۵۴
- ب- نظریه اداره مال غیر ۵۵
- ج- نظریه معامله فضولی ۵۵
- د- نظریه تعهد مستقیم ۵۶
- ه- نظریه جعل حق ۵۷
- و- نظریه ایجاب ۵۸
- گفتار سوم: روابط متقابل طرفین عقد و شخص ثالث در تعهد به نفع او ۶۱
- مبحث اول: رابطه متعهد و ثالث ۶۱
- الف- امتناع متعهد از انجام شرط ۶۲
- ۱- طرح دعوا از جانب طرف معامله اصلی ۶۲
- ۲- طرح دعوا از جانب مشروط له ۶۳
- ۳- امکان فسخ قرارداد اصلی در حالت عدم امکان الزام مشروط علیه ۶۳
- ب- امتناع شخص ثالث از قبول شرط ۶۴
- مبحث دوم: فسخ قرارداد با شرط تعهد به نفع ثالث ۶۶
- الف- عدم امکان فسخ قرارداد اصلی توسط شخص ثالث ۶۶
- ب- وضعیت موضوع شرط پس از فسخ قرارداد ۶۷
- مبحث سوم: رابطه شخص ثالث با طرف معامله اصلی ۶۸
- الف- رابطه طرف معامله اصلی و ثالث قبل از اطلاع و قبول ثالث ۶۸
- ب- رابطه طرف قرارداد با شخص ثالث بعد از قبول ثالث ۶۹
- ج- تعلیق در شرط تعهد به نفع ثالث ۷۰
- بخش دوم: مطالعه حقوق شخص ثالث در مصادیق شایع قراردادی ۷۳**
- فصل اول: مطالعه حقوق شخص ثالث ذینفع در عقود مفید تعهد مثبت ۷۳
- گفتار اول: حقوق شخص ثالث در عقد صلح، موضوع ماده ۷۶۸ قانون مدنی ۷۴
- مبحث اول: تعریف و موقعیت تعهد نفقه معین ۷۵
- الف- معنای نفقه در ماه ۷۶۸ قانون مدنی ۷۵
- ب- موقعیت تعهد نفقه معین ۷۶
- مبحث دوم: شرایط لازم برای تحقق تعهد نفقه معین در عقد صلح ۷۷

۸ □ حقوق و تعهدات شخص ثالث در قراردادها

- الف- معوض بودن عقد صلح مبتنی بر نفقه..... ۷۸
- ب- عدم لزوم برابری نفقه با مال الصلح..... ۷۸
- ج- عدم شرط استرداد مال الصلح در پایان مدت نفقه..... ۷۹
- مبحث سوم: تاثیر اراده شخص ثالث ذی نفع در عقد صلح..... ۸۰
- الف- ضرورت قبول شخص ثالث..... ۸۰
- ب- حکم عقد صلح با عدم قبول نفقه از جانب ثالث..... ۸۲
- ج- قبول و رد بعضی از افراد ذی نفع..... ۸۳
- د- نحوه تقسیم نفقه بین اشخاص ثالث..... ۸۴
- مبحث چهارم: تعهدات متصالح نسبت به شخص ثالث..... ۸۴
- الف- میزان تعهد متصالح..... ۸۴
- ب- تعهد متصالح پس از فوت ذی نفع..... ۸۵
- ج- تعهد نفقه به نفع شخص حقوقی..... ۸۸
- مبحث پنجم: آثار تغییر وضعیت و احوال متعهد نفقه..... ۸۹
- الف - فوت متعهد نفقه قبل از انقضاء مدت تعهد..... ۸۹
- ب- ورشکستگی و اعسار متعهد نفقه..... ۹۰
- مبحث ششم: اثر انحلال عقد صلح مبتنی بر نفقه..... ۹۱
- الف- اثر فسخ عقد صلح در حق ثالث..... ۹۱
- ب- اثر فسخ عقد صلح نسبت به نفقه گذشته..... ۹۲
- ج- بطلان عقد صلح..... ۹۳
- گفتار دوم: حقوق شخص ثالث در قرارداد حمل نقل..... ۹۴
- مبحث اول: تعیین شخص ثالث و نوع تعهد..... ۹۴
- الف- تعیین شخص ثالث ذی نفع..... ۹۴
- ب- نوع تعهد..... ۹۵
- ج- زمان ایجاد حق به نفع ثالث..... ۹۵
- مبحث دوم: رابطه شخص ثالث با ارسال کننده..... ۹۷
- الف- حق ثالث در الزام ارسال کننده..... ۹۷
- ب- حق رد مال التجاره از جانب شخص ثالث..... ۹۷
- ج- عدم وجود رابطه نمایندگی بین شخص ثالث و ارسال کننده..... ۹۸
- مبحث سوم: رابطه شخص ثالث مرسل الیه با متصدی حمل و نقل..... ۹۹
- الف- حق شخص ثالث در مطالبه مال التجاره از متصدی حمل و نقل..... ۹۹
- ب- تعهد خاص متصدی حمل و نقل در قبال شخص ثالث..... ۱۰۰
- ج- امکان اقامه دعوا از جانب شخص ثالث علیه متصدی حمل و نقل..... ۱۰۰
- د- تعهد متقابل شخص ثالث مرسل الیه..... ۱۰۱

فهرست مطالب □ ۹

- گفتار سوم: حقوق شخص ثالث ذی نفع در عقد بیمه عمر..... ۱۰۲
- مبحث اول: معرفی شخص ثالث و نوع تعهد..... ۱۰۳
- الف- شخص ثالث در عقد بیمه..... ۱۰۳
- ب- نوع تعهد به نفع شخص ثالث..... ۱۰۴
- ج- ثالث معدوم به تبع موجود..... ۱۰۴
- د- زمان ایجاد حق برای شخص ثالث..... ۱۰۵
- ه- سهم ورثه به عنوان ثالث از وجه بیمه..... ۱۰۶
- مبحث دوم: ماهیت مستقل حقوق شخص ثالث در بیمه عمر..... ۱۰۷
- الف- خاص بودن احکام عقد بیمه..... ۱۰۷
- ب- عقد بیمه فضولی..... ۱۰۷
- ج- ماهیت لازم ایجاب بیمه گذار نسبت به شخص ثالث..... ۱۰۸
- مبحث سوم: ویژگی حقوق شخص ثالث در بیمه عمر..... ۱۱۰
- الف- عدم امکان سلب اختیار تغییر شخص ثالث..... ۱۱۰
- ب- نحوه سلب حق تغییر شخص ثالث در بیمه عمر..... ۱۱۱
- ج- اثر خاص امتناع شخص ثالث از قبول وجه بیمه..... ۱۱۲
- د- نحوه تعیین ذی نفع در بیمه عمر..... ۱۱۳
- مبحث چهارم: رابطه شخص ثالث با طرفین عقد بیمه..... ۱۱۴
- الف- طرح دعوا علیه بیمه گر..... ۱۱۴
- ب- طرح دعوا بیمه گر علیه ثالث ذی نفع..... ۱۱۵
- ج- دخالت شخص ثالث در دعوای بین بیمه گر و بیمه گذار..... ۱۱۷
- د- فوت شخص ثالث قبل از فوت بیمه گذار..... ۱۱۸
- ه- فوت همزمان بیمه گذار و شخص ثالث..... ۱۱۹
- فصل دوم: مطالعه حقوق شخص ثالث ذی نفع در عقود مفید تعهد منفی..... ۱۲۱
- گفتار اول: حقوق شخص ثالث ذینفع در تبدیل تعهد با تبدیل مدیون..... ۱۲۱
- مبحث اول: جایگاه حقوقی تبدیل تعهد..... ۱۲۱
- الف- پیشینه تبدیل تعهد..... ۱۲۱
- ب- شخص ثالث در تبدیل تعهد با تبدیل مدیون..... ۱۲۳
- ج- چگونگی تحقق تبدیل تعهد..... ۱۲۳
- مبحث دوم: آثار تبدیل تعهد نسبت به شخص ثالث و رابطه آن با انتقال دین..... ۱۲۴
- الف- از بین رفتن تضمینات دین سابق..... ۱۲۴
- ب- چگونگی انتقال دین ثالث در تبدیل تعهد..... ۱۲۵
- مبحث سوم: انحلال تبدیل تعهد و تاثیر آن در شخص ثالث..... ۱۲۵
- الف- دعوای بطلان تبدیل تعهد..... ۱۲۵

- ب- اقاله تبدیل تعهد ۱۲۶
- ج- حکم تبدیل تعهد در حالت اعسار مدیون جدید ۱۲۷
- گفتار دوم: حقوق شخص ثالث در عقد حواله ۱۲۸
- مبحث اول: معرفی شخص ثالث و نوع تعهد ۱۲۸
- الف- معرفی شخص ثالث در عقد حواله ۱۲۸
- ب- نوع تعهد به نفع ثالث در عقد حواله ۱۲۹
- ج- میزان دخالت ثالث در تحقق عقد حواله ۱۲۹
- د- امکان رجوع محال علیه به ثالث محیل ۱۳۰
- مبحث دوم: رابطه محال با شخص ثالث پس از انحلال عقد حواله ۱۳۱
- الف- فسخ عقد حواله ۱۳۱
- ب- اقاله عقد حواله ۱۳۲
- ج- بطلان حواله ۱۳۲
- گفتار سوم: حقوق شخص ثالث در عقد ضمان ۱۳۳
- مبحث اول: معرفی شخص ثالث، ماهیت اراده ثالث و نوع تعهد ۱۳۳
- الف- شخص ثالث در عقد ضمان ۱۳۳
- ب- ماهیت اراده شخص ثالث در عقد ضمان ۱۳۴
- ج- نوع تعهد ۱۳۵
- د- شخصیت ثالث ۱۳۵
- مبحث دوم: رابطه شخص ثالث با ضامن ۱۳۶
- الف- مبنای رابطه ضامن و شخص ثالث مضمون عنه ۱۳۶
- ب- عدم تعهد ضامن در قبال شخص ثالث ۱۳۷
- ج- حق استفاده شخص ثالث از ابراء ذمه ضامن ۱۳۷
- مبحث سوم: رابطه شخص ثالث با مضمون له ۱۳۸
- الف- احتمال عدم براءت ذمه ثالث ۱۳۸
- ب- تکلیف وثائق دین ثالث پس از عقد ضمان ۱۳۹
- ج- امکان اشتغال مجدد ذمه شخص ثالث (مضمون عنه) ۱۴۰
- د- تفاوت ابراء موضوع ماده ۲۸۹ قانون مدنی و براءت ذمه مضمون عنه ۱۴۱
- گفتار چهارم: شخص ثالث در ایفاء دین از جانب غیر مدیون ۱۴۱
- مبحث اول: ویژگی ماده ۲۶۷ قانون مدنی در بحث شخص ثالث ۱۴۲
- الف- شخص ثالث ماذون ۱۴۲
- ب- شخص ثالث غیر ماذون ۱۴۳
- ج- چگونگی رفع تعارض از مواد ۲۶۵ و ۲۶۷ و ۷۲۰ قانون مدنی ۱۴۳

فهرست مطالب □ ۱۱

د- تفاوت شخص ثالث موضوع ماده ۲۶۷ قانون مدنی با ضامن در عقد ضمان و	
محال علیه در عقد حواله.....	۱۴۴
مبحث دوم: تعهد به نفع شخص ثالث در قرارداد های شایع در جامعه	۱۴۵
الف- طرح موضوع	۱۴۵
۱- قرارداد شرکت گردشگری با شرکت های هواپیمائی.....	۱۴۶
۲- دومین قرارداد به نفع ثالث که شرکت های گردشگری منعقد می کنند.....	۱۴۶
۳- سومین قراردادی که توسط شرکت های گردشگری منعقد می شود.....	۱۴۶
ب- عدم انجام تعهد از جانب شرکت هواپیمائی یا شرکت حمل و نقل زمینی و	
یا شرکت حمل و نقل دریائی.....	۱۴۷
ج- عدم انجام تعهد از جانب هتلدار	۱۴۹
منابع و مأخذ	۱۵۳